

נלמד מדתהם

כבוד של מדינת ישראל נתון עתה בידי קבוצה קטנה של סוכני-נסיעות. אלה קיבלו על עצמם לעשות את אשר לא עשתה ממשלת ישראל: לפעול נגד ביוני המדינה. כי כבוד המדינה הוא כבוד הדרכון שלה. וכבוד הדרכון נרמס תחת רגלי הביורוקראטיה של כמה מדינות, ובראשן בריטניה ושווייץ.

***

רעובדות הן פשוטות למדי. התיירות היא אחד ממקורות-הפרנסה הגדולים של רוב מדינות העולם. תופעה מודרנית זו גרמה לשינויים מופלגים ביחס המדינות להרבה נוהלים של אתמול, כגון מתן אשרות, הקפדה על ביקורת הגבולות וחיפוש-ימכס. לפני דור דאגה כל מדינה להקיף את עצמה בחומה ביורוקראטית גבוהה ככל האפשר, כדי למנוע כניסת זרים. האבטלה (והפחד מפני האבטלה) הילכו אימים בכל היבשות. העולם היה מלא פליטים מיואשים נירדפי כל המישטרים, שחיפשו מיקלט ופרנסה. יחד עימם חצו את הגבולות סוכנים פוליטיים, מהפכנים מקצועיים ומארגני הגייס החמישי.

לכן נהגו כמעט כל המדינות לפי הכלל: חסמו את הכניסה בפני הזר. הכבד עליו את השגת האשרה.

אולם מאז השתנה העולם. הור שוב אינו אויב פוטנציאלי, השוחר לטרף בשוק העבודה, המבקש לגזול פרנסה מבני-המקום.

להיפך: כמעט כל המדינות התעשייתיות המודרניות וזקוקות לידים עובדות, והן שולחות קציני-גיוס לארצות זרות כדי להביא רבבות, מאות-אלפים ואף מיליונים זרים, שיעשו את העבודה השחורה.

ואילו הזר הבא לטיול, שדבק בו התשוקה המודרנית לראות את העולם ולתור ארצות רחוקות — הוא נכס מפונק.

שוב אין מבקשים ממנו להראות אשרה. בנמל-התעופה של אורלי שוב אין מבקשים ממנו לפתוח את מזוזהו. שוטר-הגבול מחייך לעברו, המוכס מנפנף לו להמשיך בדרכו.

ורק זר אחד מופלה לרעה בכמה מארצות-התיירות העיקריות באירופה — הזר הישראלי.

***

מה קרה כאן? מדוע משתנה היחס אל הזר ברגע שהוא מציג את דרכו של מדינת ישראל — בציריך, בלונדון ובמקומות אחרים?

רבבות ישראלים — ואולי מאות אלפים — התנסו בחוויה מעליבה זו.

זה מתחיל עוד בארץ. כדי להשיג אשרה לבריטניה הגדולה, למשל, חייב הישראלי לרוץ ולהשיג אישורים מאישורים שונים; עליו להציג את כספו, להוכיח שאינו מקבץ-נדבות, לעמוד בחקירה על סיבות ביקורו ועל מצבו המשפחתי ועוד ועוד.

בשעות הארוכות של ההמתנה הוא יכול להרהר בעובדה שזוהי חיה השמורה לו בלבד. בריטניה שיחררה זמן את אורחיה כל המדינות המפותחות מחובת-האשרה.

הצורך בקבלת אשרה נותר רק לגבי חלק מן הארצות הנחשלות.

עם קבלת האשרה, אחרי ריצות חוזרות והשגת אישורים נוספים, יא נסתיימו הבעיות. כבוא הישראלי לנמל-התעופה של לונדון, הוא נשאר לא פעם בסוף התור. עליו להתדיין עם פקיד ביקורת-הגבול, העורך לו חקירה אייבה אך מעליבה, אחרי שאורחיו מדינות אחרות, המשוחררים מצורך האשרה, כבר עברו על פניו.

אפילו פקידים בכירים ונבחרי-ציבור, המצויידים בדרכוני-שרות, אינם משוחררים מן התהליך. גם הם זקוקים לאשרה. ואוי לישראלי המוצא את עצמו בנמל-התעופה של ציריך, כשאין בידו אשרה שהיציאת בת-חוקק! איטלקי וגרמני, צרפתי ויחני עוברים על פניו, כאילו טיילו בארצותיהם.

ואילו הוא, הישראלי, מוחזק למעשה במעצר, דרכו מוחרם כאילו היה פושע מועד, והוא מגורש משווייץ במטוס הראשון.

הישראלים העוברים חיות מבישות אלה מרגישים שירר-קים בפניהם. אך משמעות המצב תמורה עוד יותר: כל מיקרה כזה הוא יריקה בדרכון הישראלי.

ויריקה בדרכון — דינה כיריקה בדגל.

***

רוד מעלתה, שגריר הממלכה המאוחדת של בריטניה הגדולה בישראל, העניק השבוע ראיון לעיתונאי ישראלי, ובו ניסה להפריך את הטענות שהושמעו בפני ממשלתו. הוד מעלתו ידוע כאיש פיקח מאד ומנוסה מאד. לכן יש משמעות מיוחדת לעובדה כי בכל הראיון הזה, על טענותיו המבריקות, אין זכר לתשובה על השאלה הפשוטה: מדוע מופלה הדרכון הישראלי לרעה לעומת מדינות אחרות.

הוא יחס נכון. חבל שממשלת ישראל לא סיגלה לעצמה יחס זה.

***

י כל הפרשה הזאת לא היתה קורה, אולי, אילו התייחסה ממשלת ירושלים בצורה אחרת לסוגיה זו. יש הטוענים כי לפני שנים אחדות היה קל מאד לבסל את חובת-האשרה לכל ארצות אירופה, בשני הכיוונים. ממשלות אירופה עצמן היו מעוניינות בכך. ודווקא ממשלת ישראל היכלה באפשרות זו, מדוע?

כי אז היתה פקוחה העין הזועמת המפורסמת של שריהפנים ישראל בריהודה.

ברייהודה המנוח היה אדם ישר והגון, אך הוא היה שבו של תפיסות מלפני שני דורות. בכל ישראלי המטייל בחו"ל ראה בוגד-למחצה, יורד-בפוטנציה. הוא סבר כי מקומו של הישראלי הוא בישראל, 365 ימים בשנה.

ומכיוון שרוב חבריו בממשלה סברו (ואולי עודם סוברים) כך, לא היתה הממשלה מעוניינת בשום הקלה בסדרי הנסיעה. להיפך, ממשלת ישראל שיחררה אורחי מדינות זרות רבות מחובת אשרת-הכניסה לישראל — אך לא תבעה (ולא היתה מעוניינת) שיחררו אורחיה שלה מחובה זו, כנסעם לאותן הארצות עצמן.

זה היה העלבון הראשון לדרכון הישראלי — והוא בא מצד ממשלת ישראל עצמה.

אפשר לומר שהיא היתה הראשונה שהנהיגה יחס אנטי-שמי לדרכון הישראלי, מאחר שהיא עצמה ראתה באורחיה צוענים פוטנציאליים, יורדים מוסחים, יהודים נצחיים.

***

אם חששה ממשלת ישראל שמה יבואו לארץ, על פי חוק השבות, יהודים מפוקפקים, יישבו כאן יומיים, יקבלו אזרחות ישראלית ודרכון, וימשיכו בדרכם לשיבת קבע בגרמניה או בבריטניה — היתה צריכה להסיק מסקנה אחרת.

היא לא היתה צריכה להעליב את הדרכון הישראלי — אלא להקים סייג סביר.

היא היתה צריכה לבטל את החוק המגוחך, שאין דוגמתו בעולם, שכל אדם (יהודי) הדורך על אדמתה מקבל אוטו-מסית את אזרחותה — מבלי להוכיח את נאמנותו, מבלי להוכיח שבא לקשור את גורלו לגורל המדינה, להתחנל בה ולשאת בעולה.

ישראל היא המדינה היחידה בעולם שבה אין קבלת האזרחות קשורה בשום תנאי, וזולת התנאי הגזעני-דתי של המוצא היהודי. כל מדינה אחרת קבעה מינימום של ישיבה בארצה, ידיעת שפת-הארץ או החוקה, ותנאים דומים.

כך, מתוך עודף של מליצות ציוניות, הביאה ישראל לזילזול בדרכון שלה, שבה קל להשיגו. ביזלזול זה נדבקו גם מדינות אחרות, הטוענות (באופן בלתי-רשמי, כמובן) שאין לדעת מי נושא את הדרכון הישראלי, מפני שממשלת ישראל עצמה אינה מקפידה על כך.

עתה החליט משרד-הפנים להגביל את מתן הדרכונים לאנשים שלא ישבו תקופה מינימלית בארץ. אך זהו תיקון שאין לו חוקף רב, כי אינו קשור בהגבלה מקבילה לגבי מתן האזרחות. המליצה הציונית מעל לכל. גם מעל לכבוד הדרכון הישראלי.

***

אלם ויכוח פנימי זה עם ממשלתו אינו צריך, ואינו יכול, לשנות את התממרותו המוצדקת כלפי הממשלות הזרות היורקות על דרכונו.

אין זה עניין לסוכני-נסיעות. זה עניינו של כל ישראלי, שאינו אדיש לכבוד המדינה, כבוד דגלה ודרכונה. אני מציע לשקול במלוא החומרה את האפשרות לנקוט, אחרי שהות סבירה, אמצעי בלתי-סימפאטי, אך בלתי-נימנע במצבים כאלה:

הטלת חרם. אל יבקר הישראלי בארץ שבה אין מראים לו שהוא אורח רצוי.

מי שאינו מוכן להתייחס אל הדרכון הישראלי כמו אל הדרכון הפאקיסטאני או הטאנזאני — יתחר נא גם על הדולאר הישראלי.

אם לצטט את דבריו של גנרל אנגלי, איתו אירחנו בשעתו כארצנו: „הכו אותם במקום שזה כואב להם — בכיס.“